

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р Христо Стоянов Бозов, д.м.
Ръководител Катедра по Анестезиология, морска и интензивна медицина, МБАЛ –
Варна, Военномедицинска академия

Външен член на Научно жури, назначено със Заповед на Ректора на МУ-Варна №
P-109-346/19.08.2021 за осигуряване по процедура за публична защита на
дисертационния труд

Относно: Дисертационен труд на тема „Медицински аспекти на водния травматизъм на море“ с автор доц. д-р Димитър Георгиев Ставрев, д.м. за придобиване на научна степен „Доктор на науките“ по професионално направление 7.1 Медицина.

Познавам доцент доктор Димитър Ставрев още от студент, а след това и като преподавател и научен работник. Преподава в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна от 1990 г. Заема последователно длъжностите Асистент, Старши Асистент, Главен Асистент и Доцент. Работи и като преподавател в РУ „А.Кънчев“, НУЛЦ и ОС на БЧК-Варна. Специализира „Анатомия, Хистология и Цитология“ и защитава медицинска специалност във ВМИ – София през 1993 г. В периода 2009/2011 год. е редовен докторант и придобива образователната и научна степен “доктор” по научна специалност: 03.01.02 “Анатомия, хистология и цитология” от Висшата атестационна комисия (ВАК).

Участва и в редица проекти, имащи отношение към представения дисертационен труд: „Проект за реструктуриране на здравния сектор, Компонент 3: Спешна медицинска помощ. Обучение по места”, „Инфраструктура за устойчиво развитие в областта на морските изследвания и участие в европейската инфраструктура EURO-ARGO”, „Открий спасител в себе си”, „Повишаване информираността на възрастни хора за реакция при бедствия, аварии, катастрофи и за оказване на първа помощ“. Автор е на 99 реални научни публикации относно различни аспекти на медицината, между които 2 монографии и 5 учебни пособия.

Притежава множество допълнителни квалификации, като част от тях са в преки взаимовръзки с разработената в дисертацията тема: „Съвременни методи на реанимация при водни инциденти”, “Основи на водолазната и хипербарната медицина”, „Морски инструктор и преподавател”, „Спешна психологическа помощ при критични/стресови ситуации”, „Оценяване, Изпитване и Освидетелстване на морските лица” и др.

Член е на следните научни дружества и организации: Български лекарски съюз; Българско Анатомическо Дружество; Съюз на Учените в България - клон Варна;

Дружество на специалистите по водно спасяване; Българското сдружение по авиационна, морска и космическа медицина; Варненско дружество по история на медицината; Българска асоциация по хипербарна оксигенация; Българско научно дружество по обществено здраве. За дейността си е отличаван с званията „Български Лекар“ от БЛС, Медал и Звание "Заслужил деятел на БЧК" от Националния съвет на Българския Червен кръст, Отличия и награди от Гражданска защита, СТД "Академик", СУБ и др.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 254 страници. Онагледен е с 14 таблици, 17 фигури, 28 графики и 56 приложения (в отделен том 44 стр.). Литературната справка включва 363 литературни източника от които 162 на кирилица и 201 на латиница. Структурните раздели на дисертацията са разпределени в следната последователност: списък на използваните съкращения; въведение 2 стр.; литературен обзор 68 стр.; цел, задачи и методи 13 стр.; собствени проучвания 127 стр. в 5 глави; заключение, общи, изводи и приноси 10 стр.

Актуалност на тематиката: Значимият социално - икономически и здравен риск произтичащ от тенденцията за непрекъснато нарастване на водния травматизъм, поставя принципно нови и комплексни по своя характер задачи пред системата на общественото здравеопазване. Медицината на бедствените ситуации е призвана да обедини и координира изследванията в тази област и да представи научно обосновава система от действия за предотвратяване и ликвидиране на възможните здравни въздействия върху населението.

Избраната значима научна тематика, залегнала в дисертационния труд на доц. Димитър Ставрев д.м., има за цел проучване на свързаните с морските злополуки и катастрофи увреждания от морската среда на здравето на засегнатите. Тя представлява задълбочено и многостранно проучване, анализиране и очертаване на най-важните проблеми, които непрекъснато стоят за решаване пред системите за защита на населението и системата на здравеопазване. Направените изводи дават възможност да се набележат мерки за намаляване и преодоляване на водния травматизъм на море

Литературният обзор последователно и системно представя терминологичната част, историческите и съвременни характеристики на водния травматизъм на море по света и в нашата страна. Като информационни източници са посочени данни от български и международни публикации, емпирични изследвания, информация от български и чуждестранни бази данни, статистически справочници, данни от български и международни организации и институти. Изследователският характер на литературния обзор е с приносен характер и подчертава необходимостта от комплексно научно изследване на проблема.

Формулирани са 5 основни задачи, произтичащи от ясно определената цел на проучването. Методологията на дисертационния труд обхваща разнообразен изследователски материал, отговарящ на целта и задачите. Подходящо избраната и използвана методологична система съчетава предимствата на различните методи – Документален, Библиографски, Експериментален, Лабораторен и Анкетен метод за добиване на достоверна информация, разглеждаща многоаспектно проучвания проблем. Собствените проучвания по темата изследват различните аспекти, както на морския воден травматизъм (причини, механизми, медицински щети), така и на преодоляването на медицинските поражения от него в различни етапи (профилактика на травматизма, действия по време на инцидент, преодоляване на увреждания в последващи периоди). Проучвания ангажират продължителен период на натрупване на информация и такъв на активно експериментиране, анализ и обобщение през последните години. Проучени са както хора потенциалните жертви на воден травматизъм от крайбрежни райони, така и инцидентно попадащи в морска среда. Фактологичният материал и системният методологичен подход позволяват оформянето на дизайн на проучването, логично представящ етапите и хода на научното изследване завършващи с резултати, изводи и препоръки.

Структурата на резултатите на дисертационния труд „Медицински аспекти на водния травматизъм на море” съответства на поставената цел и задачи, и е представен в 5 основни области:

-Проучване на екстремните ситуации на море водещи до воден травматизъм в глобален мащаб и проявлението им в България

-Проучване на медицинските потребности при морски експеримент и изработване на модел за медицинско обезпечаване на такъв

-Създаване на система за изследвания по морска физиология, организиране на морска медицинска изследователска лаборатория и резултати от собствени изследвания по морска изследователска програма

-Изследване на готовността на населението за оказване на помощ при воден травматизъм. Набелязване на мерки за повишаване на компетентността на населението за действие при морски злополуки и катастрофи.

-Изследване на възможностите за създаване на модел за междуинституционално взаимодействие при възникване на инциденти, аварии и катастрофи по крайбрежието, свързани с воден травматизъм в териториални води и зони на отговорност в Черно море.

Изследванията са разпределени в двадесет раздела и подраздела с прецизно проучване на всеки аспект на тематиката. Авторът показва задълбоченост и прецизност

при събирането и анализирането на емпиричните данни. Споделям напълно изводите представяни в заключителната част на всеки раздел.

Направен е обстоен анализ на водния травматизъм при злополуки и катастрофи на море. Установено е че те не намаляват, а се разнообразяват с нови видове и варианти. Природните катаклизми зачестяват и ангажират все повече хора. Антропогенните аварии увеличават своя размер и обхват. Морският туризъм, морските спортове, любителския риболов, професионалното и любителско гмуркане бележат бурен ръст. Наред с това Република България не е изолирана от глобалната заплаха от морски тероризъм и презморска миграция и свързаните с тях медицински проблеми. Рискът от воден травматизъм в перспектива е най-значим в полето на морския туризъм и развлечения. Разнообразяването и обогатяването на съществуващите практики за ограничаването му са целесъобразни. Това следва да се има предвид във всички обществени деятельности, както в крайбрежните области, така и в останалата част на страната, поради повишения интерес към морето от цялото население.

Авторът представя система за отчитане на някои физиологични и психологични параметри имащи пряко отношение към здравословното състояние на участниците в експериментално плаване през 2019 г. Създаден е модел за проучване ефекта на пребиваването във водна среда при нормални и екстремни натоварвания. Той включва нови подходи и изследвания, които не са правени до сега. За преценката на въздействието на морската водна среда се отчитат параметрите на физиологичните прояви на дихателната, сърдечно-съдовата системи и опорнодвигателния апарат. Не по-малко значение имат и психологичните процеси на индивидуално ниво и групово ниво на потенциалните жертви и спасители при морски инцидент с воден травматизъм. Системата за надграждане на изследователските подходи и разширяване на обхвата на проучванията повишава нивото прогнозируемост и оптимизация на системите за безопасност при обучението и дейността на морските професионалисти.

Проведеното широко мащабно проучване на уменията и готовността за оказване на първа медицинска помощ с насоченост към водния травматизъм са включени хора от различни социални категории с активна жизнена позиция и обществено положение. Обобщаването на резултатите от сравняването на различните категории изследвани лица показва относително висока подготвеност за оказване на първа помощ в общия случай 68,4% и по-ниска такава при воден травматизъм в морска среда 43,6%. Подготовката за оказване на помощ и самопомощ изследваните са получили основно от системата на БЧК, по-малко от образователни институции и в много ниска степен от семейството и масовите информационни доставчици (медии). Не се установяват съществени разлики в резултатите в зависимост от местоживеенето в различните области или съобразно размера на селищата.

С идеята за разширяване на възможностите за реакция при злополуки на море. Доц. Ставрев търси, експериментира и предлага нови форми за взаимодействие на

различните структури и институции в противодействие на водния травматизъм. Създаването и изпитването на добри неформални организационни форми дава варианти за гъвкавост в системите за помощ при бедствия на море. Внимателния анализ и добрата комуникация между БЧК-Варна, Медицински университет-Варна, Структурите на здравната система и др. имащи отношение към водния травматизъм на море дават основание да се изработват на примерни алгоритми при морски неблагоприятия.

Обобщените изводи са тематично представени и групирани като обхващат базисните направления на научното изследване:

- Системата за оказване на помощ на море далеч не е всеобхватна и има допълнителни възможности за развитие.

- Търсенето на нови форми за взаимодействие на различните структури и институции в противодействие на водния травматизъм разширява възможностите за реакция при злополуки на море.

- Създаването и изпитването на добри неформални организационни форми дава варианти за гъвкавост в системите за помощ при бедствия на море.

- Добрата комуникация между БЧК-Варна, Медицински университет-Варна, Структурите на здравната система, Министерството на транспорта, Министерство на отбраната и др. имащи отношение към водния травматизъм при злополуки на море намират реализация при симулативното разиграване на епизоди със спасяване в зоната на отговорност на Р. България. Внимателния анализ при национално и регионално разиграните ситуации на инциденти с воден травматизъм във варненския залив, както и специално организирани измервания в хода на настоящото проучване дават основание да се изработват на примерни модели и алгоритми.

- В такава система успешно могат да се включват разнообразни структури на неформални граждански организации – туристически и спортни клубове, стопански структури, сдружения с научни и хуманитарни цели и т.н.

Приносите са обособени в две области: научно-теоретични и научно-приложни. Приемам така предложените приноси, които са представени конкретно и точно изразяват същността на дисертационната разработка.

Авторефератът е изготвен според изискванията и напълно отразява основните положения и приносите от дисертационния труд. Той представя структурата, методологията, резултатите и изводите от работата на докторанта.

Представеният дисертационен труд е оригинален продукт. Проучването, получените резултати и формулираните приноси са лична заслуга на доц. д-р Димитър Ставрев. Рецензията труд съдържа теоретични обобщения и решения на научни и научноприложни проблеми, които представляват оригинален принос в науката. Кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по изследваната проблематика и умело провежда самостоятелни научни изследвания.

Наукометрични показатели: Във връзка с придобиването на образователна и научна степен „Доктор на науките“, доц. д-р Димитър Ставрев д.м. има 37 реални публикации в България и чужбина – 3 от тях са учебни помагала, 2 монографии, статии - 8 в сборници доклади и 24 в научни списания (2 от тях чуждестранни). Всички публикации отговарят на изискванията на чл. 54 (3) от правилника за развитие на академичния състав в МУ Варна. Приложеният списък изцяло отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научната степен „Доктор на науките“.

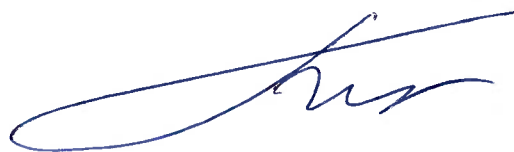
Заключение:

Представеният за защита дисертационен труд „Медицински аспекти на водния травматизъм на море“ по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и специалност „Медицина на бедствените ситуации“, отговаря на законовите разпоредби и правилника за развитието на академичния състав на Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна, като се отличава с актуалност и оригиналност, а приносите представят комплексния научно - приложен характер на дисертационния труд.

Давам своята положителна оценка за присъждане на доц. д-р Димитър Георгиев Ставрев, д.м. на научна степен „доктор на науките“ на тема: „Медицински аспекти на водния травматизъм на море“ по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и специалност „Медицина на бедствените ситуации“ и апелирам към членовете на Уважаемото научно жури също да гласуват положително.

гр. Варна

12.10.2021 г.

/проф. д-р Христо Бозов, дм./